

Priloga 1 - zahteve Glas ljudstva 2022

Seznam vseh zahtev, ki bi naj bile implementirane do konca leta 2022 in so se k njim zavezale vse stranke nove koalicije:

1. Več demokracije in reforma političnega sistema

VOLIVKE IN VOLIVCI MORAJO IMETI NA VOLITVAH V DRŽAVNI ZBOR ODLOČILEN VPLIV NA IZBIRO POSLANK IN POSLANCEV, VKLJUČNO Z MOŽNOSTJO PREFERENČNEGA GLASU: Pri izbiri ustreznega volilnega sistema je treba slediti ustavnemu načelu, da morajo imeti državljani in državljanke realno možnost kandidirati tudi mimo strank, volivke in volivci pa sorazmeren in odločilen vpliv – absolutni preferenčni glas – na to, kdo bo izvoljen za poslanko oziroma poslanca, česar trenutno veljavni sistem ne omogoča. To je treba zagotoviti z novim zakonom.

VZPOSTAVITI JE TREBA POGOJ NEKAZNOVANOSTI ZA POLITIČARKE IN POLITIKE TER NOSILKE IN NOSILCE JAVNIH FUNKCIJ: Prepovedati je treba kandidiranje in opravljanje javne funkcije za političarke in politike ter druge ključne nosilke in nosilce političnih funkcij, ki so evidentirani kot pravnomočno kazensko obsojeni. Skladno s to zahtevo je treba urediti tudi pogoje za nastop in prenehanje funkcij.

ODPRAVITI JE TREBA POSLEDICE NESTROKOVNIH KADROVANJ TRENUTNE VLADE TER ZAGOTOVITI KADROVANJE NA TEMELJU STROKOVNOSTI, NE PA POLITIČNE PRIPADNOSTI: Retroaktivno je treba preveriti vsa politična imenovanja zadnjih dveh let in odpraviti posledice nestrokovnih kadrovanj. Imenovanje in zaposlovanje na strokovnih mestih v državni in javni upravi ter v podjetjih in zavodih v državni ali občinski lasti mora temeljiti na strokovnosti, ne na politični pripadnosti. V državnih organih in institucijah ter podjetjih in zavodih je potrebna zakonska ureditev kadrovanja, ki naj temelji na preverjanju strokovnih referenc kandidatk in kandidatov ter odprtem in javnem postopku. Državnim organom je treba zakonsko prepovedati imenovanje večine članov organov v javnih institucijah in državnih zavodih ali podjetjih.

2. Vladavina prava in človekove pravice

ODPRAVITI JE TREBA VSA ŠKODLJIVA DOLOČILA IN POSLEDICE PROTİKORONSKE ZAKONODAJE: Potrebna je analiza t. i. PKP-jev in odprava členov, ki niso povezani z reševanjem epidemije ali njenih posledic, ter druge zakonodaje, ki je bila v tem času sprejeta brez vključevanja javnosti, stroke ali po nujnih postopkih in pomeni nazadovanje v varstvu demokratičnih načel, človekovih pravic, varovanja okolja ali drugih svoboščin.

ŽVIŽGAČI MORAJO BITI ZAKONSKO ZAŠČITENI: Nemudoma je treba implementirati evropsko Direktivo 2019/1937 za zaščito žvižgačev, jih z novim zakonom sistemsko obvarovati ter zagotoviti varno prijavo sumov nepravilnosti.

3. Pravični podnebni prehod in zaščita narave

SLOVENIJA SE MORA ZAVEZATI CILJEM PARIŠKEGA PODNEBNEGA SPORAZUMA: V letu 2022 je treba sprejeti podnebni zakon, ki bo opredelil podnebne cilje Slovenije, skladne s Pariškim podnebnim sporazumom, in zagotovil potrebno institucionalno ureditev za učinkovito izvajanje podnebne politike.

OPUSTITI JE TREBA FOSILNA GORIVA: Najkasneje do leta 2030 moramo v Sloveniji opustiti rabo premoga in si prizadevati za opustitev fosilnega plina do leta 2030, najkasneje pa do 2035. Ta cilj je treba uradno sprejeti do konca leta 2022 in do konca leta 2023 pripraviti načrt čimprejšnjega prehoda k 100 % obnovljivim virom energije. Ta mora biti podkrepjen z obsežnim programom spodbud za energetske samooskrbo iz obnovljivih virov energije za gospodinjstva in industrijo s poudarkom na sončni energiji ter vlaganjem v distribucijsko infrastrukturo in hranilnike energije. Načrt mora temeljiti na načelu “energetska učinkovitost na prvem mestu” ter vsebovati vse tehnično in ekonomsko izvedljive ukrepe za zmanjšanje porabe energije.

NUJNE SO ZAKONSKE SPREMEMBE NA PODROČJU OKOLJA IN NARAVE: Vzpostaviti je treba ustrezne in redne monitoringe stanja okolja in narave (biodiverzitete) na celotnem območju Slovenije, ki se izvajajo neodvisno od interesov investitorjev. Imenovanje oseb, zadolženih za pripravo dokumentacije za presojo vplivov, naj izvede ministrstvo za okolje, in sicer po naključnem sistemu (npr. po principu imenovanja sodnih cenilcev), investitor pa stroške izdelave poravnava izvajalcu posredno preko ministrstva, ki za ta namen vodi sklad. Dosledno naj se implementira mednarodno priznan institut presoje vplivov ukrepov oziroma projektov na zdravje, ki jih ocenjuje zdravstvena stroka. Mejne vrednosti izpustov za sežigalnice in sosežigalnice odpadkov naj se izenačijo, saj je razlikovanje v zakonodaji nesprejemljivo z vidika škode, ki jih lahko sosežigalnice povzročajo zdravju ljudi in naravi.

4. Dostojno delo in socialne pravice za vse

POOSTRITI JE TREBA NADZOR IN SANKCIONIRANJE KRŠITEV NA TRGU DELA: Potrebna je reforma Inšpektorata RS za delo, in sicer tako, da se spremeni postopek ugotavljanja kršitev. Povečati naj se pristojnost inšpektorata, aktivneje vključi prijavitelje v postopek, z novim finančnim proračunom zaposli vsaj 50 dodatnih inšpektorjev za delo in zagotovi nadzor ter strožje sankcionira delodajalce, ki kršijo delovno zakonodajo.

ZVIŠATI JE TREBA MINIMALNO PLAČO IN SOCIALNO POMOČ: Zvišati se mora osnova za določanje minimalne plače. Minimalna plača se mora vsako leto višati glede na vsakoletni

izračun rasti življenjskih stroškov (kritje minimalnih življenjskih stroškov + od 20 do 40 %). Minimalna plača mora predstavljati plačno dno. Socialna denarna pomoč se mora nemudoma zvišati za najmanj tretjino sedanjega zneska, da se bo približala minimalnim življenjskim stroškom.

ZVIŠATI JE TREBA POKOJNINE: Zagotoviti je treba pravične upokojitvene pogoje in dostojne pokojnine, ki bodo omogočale pokritje vseh osnovnih življenjskih stroškov in dostojno starost. Vsem, ki so dela tako voljni kot zmožni, pa je treba omogočiti delo tudi po upokojitvi. Dostojna starostna pokojnina za polno delovno dobo mora biti odmerjena v višini 72 % nadomestitvenega razmerja do plač, minimalna pokojnina pa mora

5. Svoboda medijev in kulture

NEMUDOMA JE TREBA ZAGOTOVITI NEODVISNOST PROGRAMSKEGA IN NADZORNEGA SVETA RTV SLOVENIJA: O zakonitosti postopka imenovanja članic in članov Programskega in Nadzornega sveta RTV Slovenija, ki je bilo tudi po mnenju zakonodajno-pravne službe državnega zbora izvedeno v nasprotju z veljavno zakonodajo in proti javnemu interesu, naj odločijo pristojni organi. Hkrati je treba takoj zagotoviti, da bo sestava svetov v prihodnje zagotavljala strokovnost in neodvisnost delovanja RTV. Ustaviti se mora vse oblike in poskuse političnega obvladovanja, krčenja in utišanja javnega medija ter posege politike v imenovanje vodilnih organov upravljanja in nadzora. Potrebna je zakonska sprememba strukture in načina imenovanja organov upravljanja in nadzora na RTV Slovenija, ki bo zagotovila dolgoročno neodvisnost javnega medija od političnih strank.

ZLORABE TELEKOMA SLOVENIJE ZA POLITIČNO MOTIVIRANE INVESTICIJE JE TREBA SANKCIONIRATI: Odpraviti in sankcionirati se mora zloraba Telekoma Slovenije, ki je v večinski državni lasti, za politično motivirane in poslovno zgrešene investicije v medije. Zahtevamo takojšnje preiskave pristojnih institucij glede investiranja in poslovanja Telekoma Slovenije na področju medijev. Preveri naj se ustreznost poslovnih odločitev na tem področju od začetka investiranja do danes. Ugotovi naj se, kdo so odgovorne osebe v Telekomu Slovenije in povezane osebe v političnem prostoru, zoper njih pa naj se zaradi zlorab moči in oškodovanja državnega podjetja sprožijo postopki pred pristojnimi organi. Računsko sodišče naj podrobno razišče, pod kakšnimi pogoji je Telekom Slovenije prodal televizijski program Planet TV sedanjemu madžarskemu lastniku ter pod kakšnimi pogoji je bila sprejeta odločitev o izplačevanju oglaševalskega denarja mimo veljavnih ekonomskih meril.

NUJNA JE REVIZIJA PROGRAMSKIH IN PROJEKTNIH RAZPISOV MZK: Več visoko kakovostnih organizacij, medijev in kulturnih producentov je bilo mimo strokovnih kriterijev (zaradi očitne politične agende trenutne vlade) izločenih iz financiranja oziroma so prejeli bistveno zmanjšana sredstva. Med drugimi so bili oškodovani: Gledališče Glej, Zavod Maska, Delak center, Zavod Emanat, Mesto žensk, Nomad Dance Academy Slovenija, Gala Hala, Radio

Študent itd. Vsem prizadetim organizacijam je treba v skladu s strokovnimi kriteriji zagotoviti sredstva za izvajanje njihovih programov.

6. Vsem dostopno javno zdravstvo

DOPOLNILNO ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE NAJ SE UKINE: Dopolnilno zavarovanje pomeni zasebno financiranje zdravstva, s čimer se odmikamo od ključnega cilja – javnega ter vsem državljanom namenjenega zdravstva ne glede na njihove finančne zmožnosti. Poleg tega je zaradi enotnih premij to krivična (regresivna) dajatev, ki ustvarja neenakosti in omogoča profite zasebnim zavarovalnicam na račun zdravstvenega varstva. Namesto dopolnilnega financiranja se mora vzpostaviti nov zdravstveni davek, odmerjen od celotnega dohodka, ki bo povečal obseg javnega financiranja zdravstva.

POVEČA NAJ SE KOŠARICA ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA: Kritje stroškov s strani javnega zdravstvenega zavarovanja je treba razširiti po vrstah in obsegu storitev (npr. za storitve s področja zobozdravstvenega varstva, psihoterapije in fizioterapije ter za nekatere pripomočke). V novem zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju je treba določiti seznam zdravstvenih pravic, ki jih pokriva javno financiranje.

PREPOVE NAJ SE “POPOLDANSKO DELO” ZDRAVNIC IN ZDRAVNIKOV PRI ZASEBNIKI IN RAZMEJI JAVNO TER ZASEBNO ZDRAVSTVO: Prepove naj se delo zdravnic in zdravnikov iz javnega sektorja pri zasebnih izvajalcih in izvajalkah. Koncesije se morajo podeljevati izključno na podlagi dokazljivega javnega interesa. Podeljevanje javnega programa mora temeljiti izključno na lastnih kapacitetah izvajalk in izvajalcev. Zasebna zavarovanja morajo zagotavljati celoten paket storitev določene zdravstvene obravnave (vključno z zdravljenjem in rehabilitacijo). Prepovedati je treba delna zavarovanja, ki omogočajo preskakovanje vrst v javnem sistemu (na primer preglede in diagnostične storitve, ki omogočajo hitrejši dostop do operacije).

7. Razvoj izobraževanja in znanosti

IZOBRAŽEVALNI SISTEM MORA BITI LOČEN OD POLITIKE, CERKVE ALI DRUGIH ZUNANJIH INTERESOV: Zagotoviti je treba avtonomijo izobraževanja. Sestava šolskih svetov naj se vrne v prejšnje stanje, odločilno mnenje o imenovanju ravnateljic in ravnateljev pa morajo imeti zaposlene in zaposleni.

TAKOJ JE TREBA ODPRAVITI FINANČNE OVIRE ZA TUJE ŠTUDENTKE IN ŠTUDENTE: Študentke in študente iz drugih držav regije je treba pritegniti in ne odrivati, in sicer tako, da se zagotovi izboljšano kakovost izobraževanja, internacionalizacijo programov in prepoznavnost v mednarodnem prostoru. V ta namen je treba nemudoma odpraviti vse finančne ovire, ki onemogočajo študij socialno deprivilegiranim študentkam in študentom.

8. Trajno gospodarstvo in javne storitve

POVEČA NAJ SE OBDAVČITEV KAPITALA: V Sloveniji imamo med vsemi članicami EU drugi najnižji delež davkov na kapital v vseh zbranih davkih. Zato je treba uvesti višjo in progresivno davčno obremenitev kapitala, kapitalskih dobičkov in dobičkov podjetij ter lastnine nad določenim pragom, kar bo prispevalo tudi k zmanjševanju neenakosti v družbi, financiranju javnih storitev in socialne države.

POTREBNA JE CELOSTNA IN POSTOPNA DAVČNA REFORMA ZA PRAVIČNO PORAZDELITEV BOGASTVA: Pripraviti je treba načrt za celostno postopno in pravično davčno reformo v smeri pravičnejše in progresivne porazdelitve obdavčitve prihodka ter premoženja oziroma odprave skupne regresivnosti davkov in prispevkov. Potrebujemo prerazporeditev ter večjo obremenitev za bogatejše in prekomerno potrošnje ter zmanjšanje obremenitev za tiste z nižjimi prihodki. Davki na premoženje, dobiček in dediščine ter davki na porabo naravnih virov in energije morajo postati progresivni. Socialna kapica je povsem nesprejemljiv ukrep, ki se ga ne sme uvesti.

ENERGETSKO INTENZIVNE INDUSTRIJE JE TREBA PRESTRUKTURIRATI: Sprejeti je treba načrt za znižanje deleža energetske intenzivne industrije (aluminij, jeklo, cementarne, papir itd.) v Sloveniji skozi prestrukturiranje industrije, ki mora obsegati razogljičenje, prehod v krožno gospodarjenje ter ničelno onesnaževanje virov oziroma okolja s strani industrijskih procesov.

9. Vsem dostopna stanovanja

DO LETA 2030 JE TREBA ZGRADITI 30 000 NOVIH NEPROFITNIH STANOVANJ: Zagotovijo naj se urgentna sredstva za izgradnjo novih neprofitnih stanovanj ter tako odpravi stanovanjski primanjkljaj, ki smo ga ustvarili v zadnjih 30 letih. Nove stanovanjske stavbe naj bodo načrtovane tako, da omogočajo kakovostno in varno bivanje v vseh življenjskih obdobjih. Stanovanjski skladi naj se financirajo iz progresivnega nepremičninskega davka in progresivnega davka na promet z nepremičninami.

10. Zelena infrastruktura

POTREBNE SO TAKOJŠNJE INVESTICIJE V UČINKOVIT IN DOSTOPEN JAVNI POTNIŠKI PROMET: Zahtevamo zamejitev osebnega avtomobilskega prometa z različnimi ukrepi, kjer so ali bi lahko bile na voljo bolj trajnostne možnosti. Zahtevamo takojšnje investicije v zagotavljanje učinkovitega, dostopnega in časovno konkurenčnega javnega potniškega prometa, poleg tega pa tudi spodbujanje multimodalnih potovanj in souporabe vozil. Zahtevamo prenos sredstev, namenjenih širitvi in izgradnji nove cestne infrastrukture, na področje infrastrukture za javni potniški promet ter za izboljšanje storitev na tem področju. Zagotoviti je treba sistemsko podporo kolesarjenju in kolesarski infrastrukturi kot eni od ključnih oblik zelene mobilnosti v prihodnosti.

VSI MORAJO IMETI ZAGOTOVLJEN DOSTOP DO OSNOVNIH ENERGETSKIH STORITEV, KOT STA USTREZNO TOPLO IN RAZSVETLJENO STANOVANJE TER ZAGOTOVLJENO DELOVANJE OSNOVNE ELEKTRIČNE OPREME: Vzpostavi naj se zakonska pravica državljanek in državljanov do zagotovljenega dostopa do osnovnih energetskih storitev in potreb, kot sta ustrezno toplo in razsvetljeno stanovanje ter zagotavljanje delovanja osnovne električne in elektronske opreme. Pravno zavezujoča pravica do osnovnih energetskih storitev bi lahko zagotovila pravno zaščito in opolnomočila ranljive skupine ljudi. Elementi pravice do osnovnih energetskih storitev so dostop do čiste energije, poštene cene energije, prepoved odklopa, skupnostno lastništvo, kakovostni in učinkoviti domovi ter univerzalen dostop do osnovnih storitev.

11. Globalna pravičnost

PREKINITI JE TREBA DOGOVORE Z MADŽARSKO O SOFINANCIRANJU 2. TIRA: Preprečiti je treba vstop tujega kapitala v izgradnjo drugega tira železniške proge Divača–Koper, ki bi hkrati pomenil drago posojilo in stavbno pravico, ki bi jo Slovenija podelila madžarskim podjetjem na enem od zemljišč v Luki Koper.

ODSTRANITI JE TREBA ŽICO Z MEJE S HRVAŠKO: Nemudoma naj se odstrani žica na meji. Postavitev žice na mejo predstavlja nehumano in popolnoma nesprejemljivo dejanje, ki ne prispeva k reševanju begunske krize, temveč sporoča agresijo ter je odraz totalitarizma. Prav tako ogroža naravo; trpijo živali in celoten ekosistem na omenjenem področju.